

ધોરણ : 7

ગુજરાતી

પાઠ - 7

જીવનપાથ્યે

અભ્યાસ / સ્વાધ્યાય

અભ્યાસ

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર માટે આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો ઉત્તર શોધીને તેનો ક્રમ-અક્ષર
પ્રશ્ન સામેના માં લખો.

- (૧) પિતાશ્રી દતુને કોલેજમાં ભણવા ન મોકલવાનું વિચારતા હતા કારણ કે _____
- (૨) દત્તુ હોશિયાર ન હતો.
- (૩) કોલેજની ફી વધુ (મોંધી) હતી.
- (૪) દત્તુને કમાતો કરી દેવો હતો.
- (૫) દત્તુના બધા ભાઈઓ કોલેજમાં નિષ્ઠ રહ્યા હતા.

(2) 'જીવનપાથેય' પાઠમાંના 'વિચારશુંખલા' શબ્દનો અર્થ છે _____

(ક) વિચારોની કમિકતા

(ખ) પ્રવાસ

(ગ) ધ્યેય

(ધ) માન્યતા

(3) કાકસાહેબને બાળપણમાં કુટુંબીજનો કયા નામે બોલાવતા?

(અ) સતુ

(ખ) દાતુ

(ગ) કક્કુ

(ધ) કાકુ

(૪) લેખકને આખી રત ગાડીમાં ઉંઘ ન આવવાનું કારણ કર્યું હતું ?

(૫) પસ્તાવો થતો હતો.

(અ) યોજના બંધ રહી હતી.

(ગ) પિતાજી માન્યા નહીં.

(ધ) હવે હું કઈ રીતે ભણિશ ?

2. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર એક-એક વાક્યમાં આપો.

(1) લેખકના પિતાશ્રી શા માટે હતાશ થયા હતા ?

> લેખકના પિતાશ્રીએ પોતાના દીકરાઓને અંગ્રેજી કેળવણી આપવા ખૂબ ખર્ચ કર્યો, પણ તેમની આશા ફળી નહિ. તેથી તે ખૂબ હતાશ થયા હતા.

(2) લેખકની શાખ ક્યારે જામી ?

> લેખક જ્યારે પહેલે જ વર્ષે મેટ્રિક પાસ થયા ત્યારે લેખકની શાખ જામી.

(3) 'વાંડ બીજાનો ને સજા મને થાય છે ?' એમ કોણ વિચારતું?

➤ 'વાંડ બીજાનો ને સજા મને થાય છે ?' એમ કાકાસાહેબ
(લેખક) વિચારતા હતા.

(4) લેખકને સાચી કેળવણી ક્યાં મળી ?

➤ લેખકને સાચી કેળવણી સાંગલી અને પૂણે વચ્ચે ટ્રેનમાં
મળી.

3. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

(1) પૈસાદાર થવા બાબતે લેખકની શી માન્યતા હતી ?

➤ પૈસાદાર થવા બાબતે લેખક માનતા હતા કે વેપારી થવા
માટે મોટી મૂડી જોઈએ અને મૂડી હોય તો પૈસાદાર થવાય,
પણ એમાં પ્રતિષ્ઠા નથી. તેથી નોકરિયાતનો ભલે પગાર
ઓછો હોય પણ લાંચ લઈને પૈસાદાર થઈ શકાય છે.

(2) લેખકના પિતાશ્રી પૂર્ણે શા માટે જય છે ?

> લેખકના પિતાશ્રી સાંગલી રાજ્યના ટ્રેઝરી ઓફિસર હતા.
તેથી તેઓ સાંગલી રાજ્ય માટે પ્રોમિસરી નોટે ખરીદવા
માટે ત્રણેક લાખ રૂપિયા લઈને પૂર્ણે જય છે.

(3) લેખકને સાચી કેળવણી ક્યારે મળી ?

► લેખકના પિતાશ્રી સાંગલી રાજ્ય માટે પ્રોમિસરી નોટો ખરીદવા પૂર્ણ જતા હતા. લેખક લાંચ લઈ પૈસાદાર થવામાં માનતા હતા. તેમણે એમના પિતાજીને સસ્તે ભાવે નોટો ખરીદીને રાજ્યને બજાર ભાવે આપવાની સલાહ આપી. પિતાજીએ એ વાતમાં દીકરાની હીનતા જોઈને કણું કે તારી કેળવણી પર ધૂળ છે. મહેનતના રોટલામાં સંતોષ માનવો. અજાદાતાને છેતરવો નહિં. લક્ષ્મી તો આજે છે ને કાલે નથી. આબરૂથી રહેવું. લેખકે પિતાજીની વાતને અનુસરવાનું નક્કી કર્યું.આમ લેખકને સાંગલી અને પૂર્ણે વચ્ચે ટ્રેનમાં સાચી કેળવણી મળી.

સ્વાધ્યાય

1. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો.

(1) કાકસાહેબના પિતાશ્રી શરૂઆતમાં એમને કોલેજમાં મોકલવા કેમ હચ્છતા ન હતા ? એમનો વિચાર સાથી બદલાયો ?

➤ કાકસાહેબના પિતાશ્રી શરૂઆતમાં એમને કોલેજમાં મોકલવા હચ્છતા ન હતા, કારણ કે કાકસાહેબ સિવાયના અન્ય ભાઈઓની કેળવણી પાછળ ખર્ચ કરવા હતાં એમની આશા ફળી નહોતી. કાકસાહેબ પિતાશ્રી આગળ દલીલ કરીને કહ્યું કે મારાં અંગ્રેજુ-ગણિત સારી છે ને હવે છજનેરી લાઇનમાં જવાની મારી હચ્છા છે. પિતાશ્રી એમની દલીલથી પીગળ્યા ને તેઓ કાકસાહેબને કોલેજમાં ભણાવવા તૈયાર થયા.

(2) કાકાસાહેબનો વકીલને બદલે એન્જિનિયર થવાનો હતુ શો
હતો ?

➤ વકીલ થવામાં લાંચ લેવાનું થાય, પ્રજાને હેરાન કરવી પડે
ને અન્યાય કરવો પડે, જ્યારે એન્જિનિયર થવામાં લાંચ
લેવામાં સરકાર છેતરાય, પ્રજાને હેરાન કરવી ન પડે કે
અન્યાય પણ ન થાય. વળી અધર્મમાં પણ ધર્મબુદ્ધિ
સાચવવાનું ગૌરવ લઈ શકાય. વકીલને બદલે એન્જિનિયર
થવા પાછળનો લેખકનો આ હતુ હતો.

(3) લેખકના કયા સૂચનથી એમના પિતાશ્રીને આધાત લાગ્યો ?

► લેખકે એમના પિતાશ્રીને કહ્યું, “પ્રોમિસરી નોટોના ભાવ રોજ બદલાય છ. આપણે કંઈક મહેનત કરીશું તો જાહેર ભાવો કરતાં કંઈક સસ્તે ભાવે પ્રોમિસરી નોટો ઘરીદી શકીશું, રાજ્યને તો બજારભાવ જ બતાવીશું અને વચ્ચમાં જે નફો મળશે તે આપણે લઈશું. કોઈને ઘબર નહીં પડે ને સહેજે ભારે નફો થશે.” - લેખકના આ સૂચનથી પિતાશ્રીને ભારે આધાત લાગ્યો.

(4) કાકાસાહેબના વિચાર જણી એમના પિતાશ્રીએ શો ઉત્તર આપ્યો ?

➤ કાકાસાહેબના વિચાર જણી એમના પિતાશ્રીએ કહ્યું, “દતું મેં માન્યું નહોતું કે તારામાં આવી હીનતા હશે. તારી વાતનો અર્થ એ જ છે કે મારે મારા અજ્ઞદાતાને છેતરવા! તારી કેળવણી પર ધૂળ છે. આપણા કુળદેવતાએ આપણાને જે રોટલો આપ્યો છે તેટલાથી જ સંતોષ માનવો. લક્ષ્મી આજે છે ને કાલે નથી. આબર્દુથી રહેવું એ જ મોટી વાત કરીને ઇશ્વર પાસે ઉલ્લો રહીશ ત્યારે શો જવાબ આપીશ ? તું કોલેજમાં ભણીને એવું જ કરવાનો ને? એના કરતાં અહીંથી જ પાછો જય એ શું ખોડું ?”

(5) પિતાશ્રીનો ઉત્તર સાંભળતાં કાકાસાહેબની શી સ્થિતિ થઈ ? એમણે શો નિશ્ચય કર્યો ?

► પિતાશ્રીનો ઉત્તર સાંભળતાં કાકાસાહેબ સર્ડી ગયા. ગાડીમાં આપી રાત તેમને ઊંઘ ન આવી. એમણે હરામના ધનનો કોઈ કાળે લોબ ન કરવાનો ને પિતાજીના નામને કલંક ન લાગે એમ વર્તવાનો નિશ્ચય કર્યો.

(6) કાકાસાહેબ “અધર્મમાં પણ ધર્મબુદ્ધિ” કઈ રીતે સાચવવા છાછે છે ?

➤ લોકો લાંચ લઈને પૈસાદાર થાય છે. તેમને થયું કે મામલતદાર કે મુનસફની લાઇનમાં લાંચ મળે પણ પ્રજાને કનડવી પડે. પ્રજાને અન્યાય થાય એ ઠીક નહિ. એના કરતાં એલ.સી.ઈ. થઈને એન્જિનિયર થવું. એમાં કોન્ટ્રાક્ટરો પાસેથી લાંચ લેવામાં વાંધો નહિ, કારણ કે એમાં સરકાર છેતરાય, પ્રજાને કનડવાનું એમાં ન હોય. આ રીતે લેખક ‘અધર્મમાં પણ ધર્મબુદ્ધિ’ સાચવવા છીએ છે.

2. નીચેના વિધાનો કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે તે લખો.

(1) “નોટોના ભાવ રોજ બદલાય છે.”

➤ આ વિધાન કાકસાહેબ બોલે છે ને એમના પિતાશ્રીને કહે છે.

(2) ‘મેં માન્યું નહોતું કે તારામાં આવી હીનતા હશે.’

➤ આ વિધાન કાકસાહેબના પિતાશ્રી બોલે છે ને
કાકસાહેબ(પુત્ર)ને કહે છે.

(3) 'તારી કેળવણી પર ધૂળ છે.'

આ વિધાન કાકસાહેબના પિતાશ્રી બોલે છે ને કાકસાહેબ(પુત્ર) ને કહે છે.

(4) 'તું કોલેજમાં જાય છે ત્યાં ભણીને તું એવું જ કરવાનો ને ?'

આ વિધાન કાકસાહેબના પિતાશ્રી બોલે છે ને કાકસાહેબ(પુત્ર)ને કહે છે.

3. રૂઢિપ્રયોગના અર્થ આપી વાક્યપ્રયોગ કરો.

(1) ઉમેદ બર ન આવવી - આશા ન ફળવી.

► નાપાસ થતાં, નિખિલની એન્જિનિયર થવાની ઉમેદ બર ન આવી.

(2) શાખ જમવી - પ્રતિષ્ઠા ઉલ્લી થવી

► પૌત્રે પેઢી પર બેસીને, દાદાની શાખ ફરી જમાવી.

(3) એકના બે ન થવું - એ પોતાની વાત પર મક્કમ રહેવું

➤ રમણલાલ ક્યારેય કોઈ વાતે એકના બે થતા નહિ, એવા
સિદ્ધાંતનિષ્ઠ હતા.

(4) ગળગળા થવું - ભાવુક થઈ ઊઠવું.

➤ રામદાસબાપુની કથા સાંભળીને ઘણા ભાવિકો ગળગળા થઈ
જય છે.

(5) સડક થઈ જવું - આશર્યમૂઢ થઈ જવું.

➤ નિર્દોષ માણસને ફાંસીની સજા થતાં ગામનાં સૌ લોકો સડક થઈ
ગયાં.

4. કોસમાંથી યોગ્ય શબ્દ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂર્ણ કરો.

- (1) પિતાશ્રી પીગળ્યા અને એમણે મને કોલેજમાં જવાની રજા
આપી. (પણ, કારણ કે, અને)
- (2) આ વિચાર અનેકવાર મનમાં આવતા, પણ કોઈની આગામ
એ બોલવાની મારી હિંમત ન હતી. (અને, પણ, કારણ કે)
- (3) આપણી પાસે કંઈ એવી મૂડી નથી કે આપણે વેપાર કરી
પૈસાદાર થઈ શકીએ. (અને, કે, પણ)

5. યોગ્ય વિરામચિહ્નો મૂકો.

- (1) મેં એમને કહ્યું તમે જણો છો કે મારું અંગ્રેજુ અને ગણિત બંને સારાં છે.
- મેં એમને કહ્યું, “તમે જણો છો કે મારું અંગ્રેજુ અને ગણિત બંને સારાં છે.”
- (2) ત્યાં ભણીને તું એવું જ કરવાનો ને એના કરતાં અહીંથી જ પાછો જાય એ શું ઘોડું.
- “ત્યાં ભણીને તું એવું જ કરવાનો ને ! એના કરતાં અહીંથી જ પાછો જાય એ શું ઘોડું?”

6. જોડણી ધ્યાનમાં રાખો અને લખો.

✓ ધર્મબુદ્ધિ

✓ વિચારશુંખલા

✓ નિશ્ચય

✓ પિતાશ્રી

7. નીચેના વાક્યો વાંચી એની સામે એનો કાળ લખો.

(1) વાંક બીજનો ને સજ મને થાય છે !

➤ વર્તમાનકાળ

(2) હું આર્ટ્સ કોલેજમાં જઈશ.

➤ ભવિષ્યકાળ

(3) મારું અંગ્રેજુ અને ગણિત બંને સારાં છે.

➤ વર્તમાનકાળ

(4) મેં મનમાં વિચાર કરેલો.

➤ ભૂતકાળ

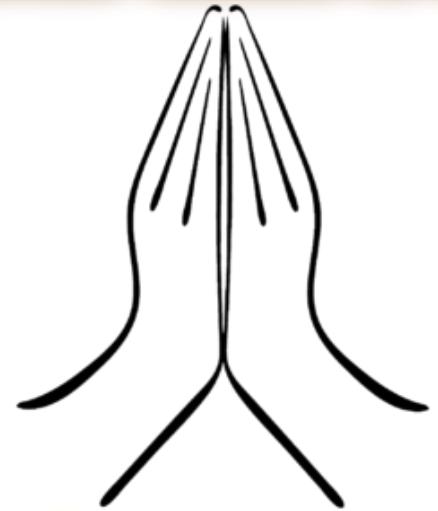
(5) એ વખતે પિતાશ્રી ખૂબ હતાશ થયા હતા.

➤ ભૂતકાળ

(6) તેમણે અંગ્રેજુ કેળવણી પાછળ ભારે ખર્ચ કર્યો હતો.

➤ ભૂતકાળ

THANKS

FOR WATCHING